

NEBOJME SE POLITIKY!

VÝSLEDKY Z PILOTNÍHO PROJEKTU
NA PODPORU AKTIVNÍCH LIDÍ
PŘI VSTUPU DO KOMUNÁLNÍ POLITIKY

Obsah

Úvod	3
Dotazníkový průzkum názorů na komunální politiku	4
Demografické údaje	4
Vztah ke komunální politice	5
Kandidatura do komunálních voleb 2018	7
Témata zájmu	8
Motivace a očekávání.....	8
Členství v politických stranách a hnutích	10
Podpora komunálních politiků a političek.....	10
Průzkum - závěry	10
Fokusní skupiny	11
Fokusní skupina s aktivními lidmi	11
Motivace pro zapojení.....	11
Politické angažmá – ano či ne?.....	11
Potřeby aktivních lidí pro vstup do komunální politiky.....	12
10 tipů pro aktivní občany a občanky.....	12
Fokusní skupina s komunálními politiky a političkami	13
Motivace.....	13
Negativa a pozitiva zapojení se do komunální politiky	13
Potřeby začínajících politiků a političek	14
10 tipů pro začínající komunální politiky a političky	15
Regionální setkání	15
10 tipů, jak uspořádat regionální setkání	16
Užitečné kontakty a zdroje	17
Poděkování	18

Úvod

Od roku 1997 se v Nadaci Via snažíme vyhledávat aktivní lidi v českých městech a obcích a dávat jim prostor a podporu pro to, aby využili potenciálu a příležitostí, jak oživit místo, kde žijí. Podporujeme je nejen finančně prostřednictvím grantů, ale i vzděláváním, mentoringem a propojováním s lidmi, kteří mají již něco za sebou a pro ostatní mohou být inspirací.

Po parlamentních volbách na podzim 2017 a po prezidentských volbách v lednu 2018 jsme došli v Nadaci Via k závěru, že chceme motivovat lidi, aby se více angažovali v komunální politice, aktivně do ní vstupovali anebo se alespoň zajímali o dění ve své obci. Vycházíme z výsledků průzkumu veřejného mínění¹, který říká, že více jak polovina (52%) české populace se o politiku, jak domácí či unijní a světovou, nezajímá. Lidé v Česku mají velkou míru nedůvěry² v politiku a její představitele, stejně tak málo věří v to, že jednotlivec může změnit situaci ve své obci či městě (47%). Tyto hodnoty zůstávají v průběhu let v podstatě stejné, případně se mírně horší.

Od počátku našeho působení jsme pracovali a podporovali komunitní hybatele a hybatelky, tedy ty, kteří patří k aktivnější a optimističtější části populace a jsou rozhodnutí měnit své okolí k lepšímu. Ti, z části snad i díky naší podpoře, nastartovali změnu ve své komunitě a nabalili na sebe další aktivní lidi. Nicméně energie a nadšení mají mnohdy své limity, a stává se, že někteří v průběhu let vyhořeli a odpadli. Jedním z důvodů může být i nezájem ostatních lidí – práci musí odvádět z velké části sami nebo jen v malém počtu lidí. Je důležité tu zmínit, že většina komunitních hybatelů a hybatelek jsou pracující a komunitním aktivitám se věnují ve volném čase, mnohdy i na úkor svých rodin nebo přátel. Dalším častým důvodem vyhoření je pak „věčný boj“ s vedením měst – nízká podpora komunitních projektů jak finančně, tak i ideově, a tím i často nedostatečná udržitelnost projektů. Zástupci a zástupkyně místních samospráv jsou právě těmi, kteří mají sílu a moc ovlivnit směřování své obce či města a zajistit dlouhodobou udržitelnost projektů tím, že si je vezmou pod svá křídla a vyjádří jim podporu. Proto se vyplácí, aby v zastupitelstvech měst a obcí seděli lidé, kteří jsou aktivní a mají zkušenosti s měněním věcí odzdoła. V zastupitelstvech mohou tito lidé prosadit aktivity a nástroje směřující k většímu zapojení lidí do dění ve své obci či městě a otevřít radnice. Proto chceme aktivní lidi podporovat při vstupu do komunální politiky, někdy je popostrčit a být jim alespoň v jejich začátcích nablízku.

Otevírání radnic se stává jednou z našich dlouhodobých nadačních priorit, na které nechceme pracovat sami, ale společně s dalšími klíčovými partnery tak, aby těchto radnic bylo v Česku co nejvíce. Chceme spoluvytvářet obce a města, ve kterých bude otevřená radnice a kde se občanská angažovanost a zapojování veřejnosti stanou dlouhodobou a běžnou součástí života zde. A chceme podpořit aktivní lidi v tom, aby si přestali myslet, že politika je něco nám vzdáleného, ale sami ji aktivně spoluvytvářeli.

Na následujících stránkách najdete výsledky pilotního programu, který měl za cíl zmapovat potřeba aktivních lidí vstupujících do politiky a těch, kteří do ní nově vstoupili. Doufáme, že těchto lidí bude v Česku přibývat.

Nebojme se politiky!

---

¹ https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4550/f9/pd180314.pdf

² https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4545/f9/pd180312.pdf

Dotazníkový průzkum názorů na komunální politiku

Grantisti a grantistky Nadace Via se aktivně podílí na životě v obcích, kde žijí. Zajímalo nás, zda se aktivně zajímají i o komunální politiku. Rozhodli jsme se, že se jich na jejich postojích zeptáme prostřednictvím online dotazníku. Primárně jsme oslovili naše grantisty a grantistky (tedy ty, kteří od nás v minulosti získali grantovou podporu) pomocí nadačního newsletteru a sociálních sítí.

Dotazník zjišťoval, jaký je vztah grantistů a grantistek Nadace Via ke komunální politice. Zajímalo nás například to, zda současní komunální politici potřebují nějakou podporu pro svou činnost a zda aktivní lidé zvažují vstup do politiky. Také jsme se ptali na témata, kterým se komunální politici věnují a jak se proměnila jejich očekávání při vstupu do komunální politiky od reálného působení v ní.

Data získaná v dotazníkovém šetření sloužila jako podklad pro fokusní skupiny, které jsme organizovali v srpnu 2018 a zdroj informací pro nově připravovaný program Nadace Via zaměřený na zvyšování politické angažovanosti lidí a podpora v jejich začátcích.

Období sběru dat: červenec - srpen 2018

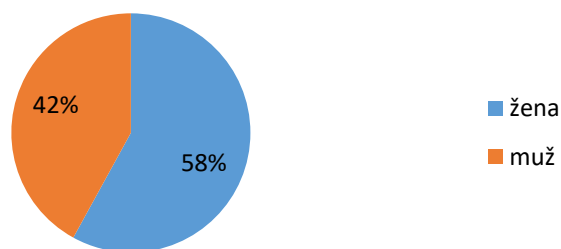
Vzorek: 187 respondentů

Metoda sběru dat: Online

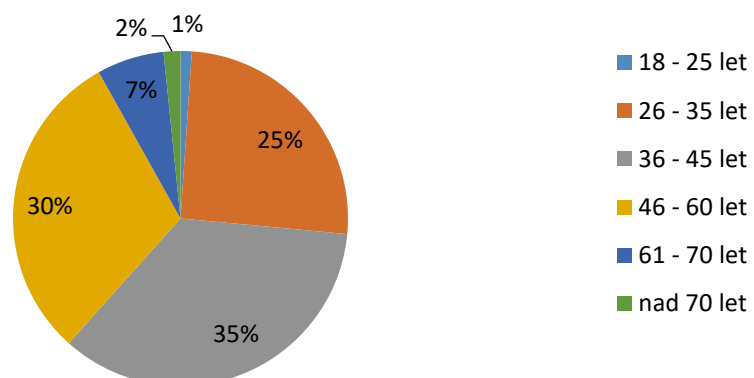
Demografické údaje

Našeho výzkumu se účastnilo 187 lidí, z toho 58 % žen a 42 % mužů. Přes 65 % respondentů a respondentek je z věkové kategorie 36-60 let. Nejvíce respondentů a respondentek pochází z Prahy (23 %), Středočeského (22 %) a Jihomoravského kraje (10%).

Struktura respondentů dle pohlaví

Struktura respondentů dle věku

Struktura respondentů/ek dle velikosti obce

Velikost obce	%
více než 101 000 obyvatel	29,19%
1001 - 5000 obyvatel	22,16%
1 - 1000 obyvatel	16,22%
50 001 - 100 000 obyvatel	11,35%
10 001 - 20 000 obyvatel	8,65%
20 001 - 50 000 obyvatel	6,49%
5001 - 10 000 obyvatel	5,95%

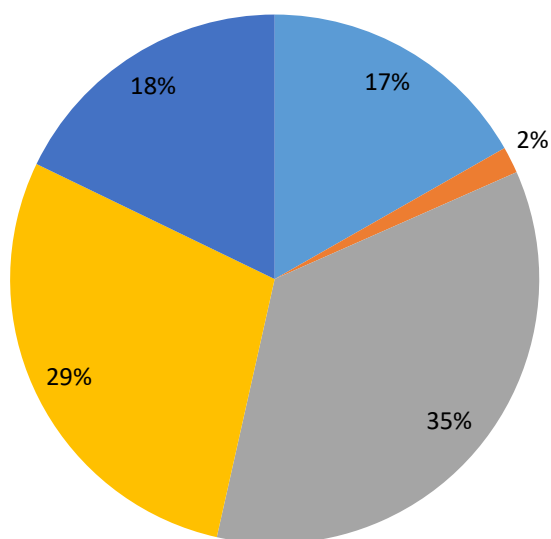
Struktura respondentů/ek dle kraje

Kraj	%
Hlavní město Praha	23,24%
Středočeský	22,16%
Jihomoravský	10,27%
Ústecký	7,57%
Jihočeský	6,49%
Královehradecký	5,95%
Moravskoslezský	4,86%
Olomoucký	3,78%
Liberecký	3,78%
Kraj Vysočina	3,24%
Pardubický	3,24%
Plzeňský	2,70%
Karlovarský	1,62%
Zlínský	1,08%

Vztah ke komunální politice

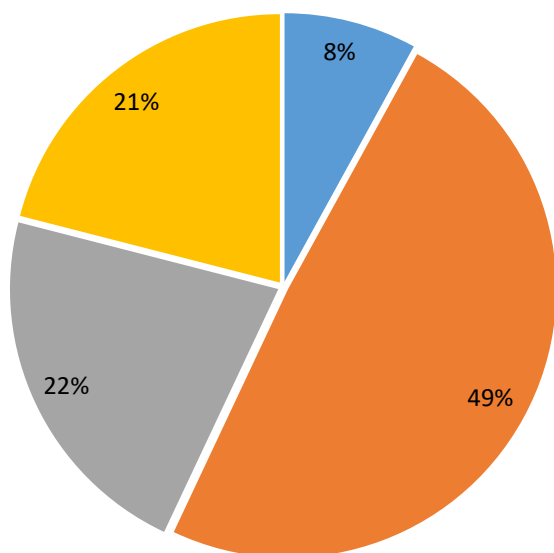
Většina respondentů a respondentek se o komunální politiku aktivně zajímá. Za aktivní zájem považujeme sledování komunikačních kanálů obcí (webové stránky, úřední deska, městský zpravodaj apod.). Téměř 30 % respondentů a respondentek se zapojuje přímou účastí na jednáních zastupitelstev. Mezi respondenty a respondentkami bylo 17 % těch, kteří jsou členové/členky nějaké politické strany. 18 % respondentů a respondentek již některou z volených funkcí zastává. Respondentů a respondentek jsme se zeptali také na délku jejich působení v komunální politice, téměř polovina z nich se věnuje politice méně než 5 let, mají tedy za sebou první volební období. Respondentů a respondentek, kteří v politice působí méně než rok, je pak 8 %.

Zájem o komunální politiku

- Jsem členem/nkou politické strany/hnutí, ale nemám volenou politickou funkci.
- O komunální politiku se nezajímám ani se do ní nezapojuji.
- O komunální politiku se zajímám (čtu městský zpravodaj, webové stránky, úřední desky apod.).
- O komunální politiku se zajímám a alespoň občas se účastním jako občan/ka jednání zastupitelstva.
- Vykonávám již některou z volených funkcí v rámci mé obce/města/kraje.

Počet let v komunální politice

- méně než rok
- 1-4 roky
- 5 až 10 let
- více než 10

Kandidatura do komunálních voleb 2018

Zajímalo nás také to, jaké procento respondentů a respondentek se chystá kandidovat v komunálních volbách na podzim 2018. Nejčastěji měli v plánu kandidovat respondenti, kteří v současné době již nějakou volenou funkci zastávají (téměř 94 %). Podobné byly odpovědi i členů a členek politických stran a hnutí; 90 % z nich mělo v plánu kandidovat. Přes tři čtvrtiny respondentů a respondentek, kteří se o politiku aktivně zajímají, nemělo v plánu ve volbách kandidovat.

Kandidatura do komunálních voleb 2018	
všichni respondenti	
ano	47,03%
ne	52,97%
členové stran a hnutí	
ano	90,32%
ne	9,68%
současní komunální politici s funkcí	
ano	93,94%
ne	6,06%
aktivní lidé	
ano	23,73%
ne	76,27%

Témata zájmu

Jaká témata jsou blízká členům a členkám politických stran a hnutí? A jakým se věnují současní volení zastupitelé a zastupitelky?

Respondenti a respondentky si mohli vybrat více témat zájmu. V obou skupinách převládá zájem o zapojování veřejnosti, ochranu životního prostředí a transparentnost radnice.

Členové politických stran a hnutí v zastupitelstvu

Téma	%
životní prostředí a nakládání s odpadem	16%
zapojování veřejnosti do fungování obce/města	14%
transparentní radnice	13%
územní rozvoj	11%
kultura	11%
školství	8%
sociální oblast	8%
dotační řízení	6%
doprava	5%
chytrá města s využitím technologií	4%
správa nemovitostí	2%
cestovní ruch	2%
památková péče	1%

Politici, vykonávající volenou funkci bez volené funkce

Téma	%
zapojování veřejnosti do fungování obce/města	14%
životní prostředí a nakládání s odpadem	14%
transparentní radnice	13%
územní rozvoj	13%
doprava	10%
školství	9%
sociální oblast	8%
dotační řízení	7%
kultura	7%
chytrá města s využitím technologií	4%
Správa nemovitostí	1%

Motivace a očekávání

Motivace lidí pro vstup do komunální politiky jsou různé. Ptali jsme se členů a členek politických stran a hnutí a současných zastupitelů a zastupitelek, jaké motivace a očekávání měli oni. Jejich odpovědi jsme graficky zpracovali podle četnosti výskytu odpovědí. Nejčastěji se lidé odhodlají pro tento krok v případě, že jsou nespokojení se stávajícím stavem a mají motivaci být aktivní součástí změny. Chtějí ze svých obcí a měst vybudovat lepší místa pro život svých spoluobčanů a spoluobčanek.

Členství v politických stranách a hnutích

Zajímalo nás, zda respondenti a respondentky, kteří nejsou členy a členkami politické strany, zvažují členství v některé z nich. Vstup do politické strany na komunální úrovni není pro respondenty a respondentky důležitý. Lidé na komunální úrovni pracují na základě osobních vztahů a zkušeností, stranická příslušnost nehraje roli. Další část respondentů a respondentek nemá ráda nálepkování, ideově se neshoduje s žádným ze stranických programů a chce si zachovat nezávislost.

Podpora komunálních politiků a političek

Jak politikům a političkám a zejména těm začínajícím usnadnit jejich práci? Na to jsme se zeptali respondentů a respondentek, kteří v komunální politice aktivní jsou. Respondenti a respondentky si mohli vybrat více způsobů podpory. 23 % respondentů a respondentek pomoc nepotřebuje, někteří z nich naopak mají zkušenosti, které jsou ochotni předat dál. 21 % respondentů a respondentek by uvítalo zkušeného mentora či mentora. Důležitý je také prostor pro setkávání a sdílení dobré praxe. Respondenti a respondentky se chtějí setkávat fyzicky i prostřednictvím online platformy.

Potřeby	%
Nepotřebuji žádnou podporu	23%
Mentor/ka	21%
Setkávání s jinými komunálními politiky/političkami	20%
Online prostor pro sdílení obav/očekávání/dobré praxe s jinými komunálními politiky/političkami	19%
E-learningový kurz	12%

Průzkum - závěry

Komunální politika je téma, které mezi příznivci a grantisty Nadace Via rezonuje. Téměř všichni respondenti a respondentky se o komunální politiku aktivním způsobem zajímají, skoro 40 % z nich již v komunální politice působí. Téměř všichni z těch, kteří v politice aktivně působí, se také rozhodli kandidovat do komunálních voleb v říjnu 2018. Motivací pro vstup do politiky bývá nejčastěji nespokojenost se současným stavem v obci a touha věci měnit k lepšímu. Při své práci často naráželi na neochotu vyjednávání a byrokratické překážky. Komunálním politikům a političkám by nejčastěji pomohlo, kdyby měli mentora či mentorku a prostor, kde se s ostatními mohou setkávat a sdílet dobrou praxi.

Fokusní skupiny

Na dotazníkový průzkum navazovaly 2 fokusní skupiny – první s aktivními lidmi, kteří se angažují v místě, kde žijí, ale do komunální politiky zatím aktivně nevstoupili a druhá s těmi, kdo v komunální politice již působí.

Fokusních skupin se zúčastnilo vždy osm lidí, z nichž čtyři byly ženy. Složení bylo vyvážené jak genderově (paritní zastoupení), tak věkově, a regionálně (zástupci a zástupkyně malých a velkých měst). Mezi účastníky a účastnicemi byli jak lidé, kteří se začínají ve svém městě či obci angažovat, tak takoví, kteří již mají dlouholetou zkušenost.

Každá fokusní skupina byla rozdělena na tři části: *a) motivace pro zapojení, b) pozitiva a negativa zapojení se, c) potřeby.*

Fokusní skupina s aktivními lidmi

Motivace pro zapojení

Jeden z hlavních důvodů pro zapojení se do dění ve své obci, který účastnice a účastníci identifikovali, byla snaha měnit a oživit své bezprostřední okolí, sdružovat obyvatele a obyvatelky napříč generacemi a vytvářet v obci fungující komunity. Někteří z dotazovaných zmínili, že občané a občanky by měli být zodpovědní, a tudíž by se na chodu v obcích měli nějakým způsobem podílet. Zároveň zaznívalo, že impulzem byla také nečinnost obce, ale i negativní kauzy (developerská výstavba, delokalizace továren, stavba dálnic, nečinnost v oblasti ochrany životního prostředí, málo míst ve školských zařízeních, korupce a další).

Zazníval zde i argument, že občanská angažovanost naráží na své limity v oblastech a tématech (územní plán, občanská vybavenost, boj s developery), která nelze řešit jinak, než z pozice zastupitele či zastupitelky.

Politické angažmá – ano či ne?

Téměř všichni přítomní se v úvodu druhé části fokusní skupiny shodli, že politiku vnímají spíše jako špinavou a odpudivou. Velmi málo se o politice hovoří jako o službě veřejnosti, ale spíše je spojována s klientelismem, korupcí a mocenskými hrami. Bohužel jsou podle některých tyto představy založeny víceméně na pravdě, zkušenosti z radnic potvrzují, že dochází k hádkám, personálním rozepřím a často i k šikaně. Politicím, ale i občanštím oponenti bývají vystavováni velkému tlaku, zastupitelé mohou být uplácani a vydírání. Spolky či aktivní občané, kteří radnici kritizují, jsou likvidováni a zastrašováni jinými způsoby (zamítnutí dotace, odebrání práva diskutovat na obecních fórech, pomluvy). Používané mechanismy zastrašování se liší v souvislosti s velikostí obce, na malých městech jsou největší hrozbou pomluvy, a tím ztráta reputace mezi sousedy a známými, ve větších městech je to často korupce a šikana. Negativní náhled na politiku byl u většiny dotazovaných ovlivněn jejich vlastní osobní zkušeností, znechucením z práce radnic, nedostatečnou komunikací radnice s veřejností, ale také prací některých úředníků a úřednic. Ti mají strach z vedení obce či města, proto raději jen plní úkoly.

Pro vstup do politiky je nutné být velmi vyrovnaný, mít poměrně vysoké sebevědomí a vědět, „do čeho člověk jde“, jinými slovy se připravit na vše, co může nastat. S tím se pojí sdílená představa účastníků a účastnic fokusní skupiny, že nejsou pro výkon funkce zastupitele či zastupitelky dostatečně kompetentní.

Dalším problémem, který od politické činnosti odrazuje zejména ženy, je chování mužů. Ti mají podle dotazovaných žen příliš vysoké sebevědomí, jsou zvyklí na maskulinní podobu politiky a ženy v zastupitelstvech často ponižují. Politická jednání se neodehrávají na radnicích či v komisích, ale na sportovních utkáních a v hospodách.

Na otázku, zda přítomní uvažovali či uvažují o zapojení do politických stran, odpovídali poměrně jednohlasně, že nikoliv. Stranická politika má podle nich velmi špatnou reputaci. V politických stranách je jednak velmi málo lidí, zároveň v komunálních volbách může naopak stranická příslušnost působit kontraproduktivně – často voličům vadí její celostátní obraz. Dále je s politickými stranami spojená přílišná byrokracie, tudíž politická hnutí či občanské kandidátky mohou být mnohem flexibilnější, ale i inkluzivnější. Jeden z diskutujících ovšem podotkl, že někdy může hrát podpora politické strany důležitou roli, protože může pomoci zajistit propagační materiály, mentoring či poskytnout kandidujícím mediální a jiná školení.

Další identifikovanou bariérou pro vstup do politiky je sladění rodinného, pracovního a politického života. Práce zastupitele je velmi časově náročná, je s ní spojené členství v dalších obecních a městských orgánech, ale také komunikace s občany a občankami, a mnohé další. Lidé tak často ztrácejí kontakt se svou původní profesí a velmi složitě (zejména ženy) sladují rodinný život s politickým.

Potřeby aktivních lidí pro vstup do komunální politiky

Třetí část fokusní skupiny sloužila k identifikaci a diskusi potřeb lokálně aktivních lidí pro případný vstup do politiky (při kandidatuře do zastupitelstva obcí). Všichni se shodli na potřebě znát radnici a její fungování, účastnit se jednání zastupitelstva, přednášet interpelace, případně si najít spřízněného zastupitele či zastupitelku. Důležité je si také dopředu uvědomit, zda na výkon zastupitelské funkce má daný člověk povahu, jestli si je vědom všeho, co se sebou podobná funkce nese, a zda je na ni vhodný. Pro tyto účely by podle jednoho z dotazovaných byl vhodný koučink, případně diskuzní setkání s někým zkušenějším za účelem sdílení.

Následně se účastníci a účastnice shodli, že vedle zjištění, zda se na podobnou funkci hodí, by ocenili přednášku/školení o tom, co daná funkce obnáší, jaká jsou práva a povinnosti zastupitele, ale také, jak se například vede politická kampaň, kde na ni získat finance a jak oslovit případné další zájemce a zájemkyně. S tím se pojí další téma, které bylo v rámci fokusní skupiny diskutováno, a to je utváření si jména v obci a městě, aby si ve volbách mohlo co nejvíce lidí spojit jméno s konkrétní činností (velmi jednoduché to v takovém případě mají lékaři/lékařky, učitelé/učitelky).

Diskutující by dále ocenili, kdyby měli kontakt na mentora či mentorku ze stejného regionu, s nímž by své rozhodování konzultovali, od níž/nějž by sbírali praktické tipy.

10 tipů pro aktivní občany a občanky

Na základě našich zkušeností z podporou komunitní hybatelů a hybatelek vám přinášíme 10 tipů, jak se začít občansky angažovat a začít politickou kariéru. Nebojte se toho!

1. Pravidelně chodte na zasedání zastupitelstva vaší obce či města nebo sledujte jejich záznamy, čtete zápisy – vše najdete na webových stránkách vaší obce.
2. Pokud vám chybí nějaké informace od vedení vaší obce či města, vyžádejte si je na základě zákona č. 106/1999 o svobodném přístupu k informacím. Informace, jak na to, získáte třeba zde: <http://www.otevrenaspolecnost.cz/pravo-na-informace/zadam-o-informace#zadam-ci-hledam-informaci>

3. Sledujte pravidelně úřední desku vaší obce či města, která je určená ke zveřejňování právních předpisů, rozhodnutí a jiných dokumentů správních orgánů a soudů. Úřední desky jsou dnes dostupné i elektronicky na webových stránkách obce/města.
4. Sítujte se s dalšími aktivními lidmi, sdružujte se ve spolcích, organizujte společná setkání, kulturní, sportovní či komunitní akce a společně se pokuste měnit místo, kde žijete, k lepšímu. Získáte zkušenosti a lidé vás budou znát již z vaší občanské „kariéry“.
5. Inspirujte se kolem sebe! Pokud chcete organizovat nějaké akce se sousedy nebo pro vaši komunitu, [podívejte se, co dělají jinde](#). V Nadaci Via vám skrze program [Živá komunita](#) také dokážeme pomoci s realizací vašeho nápadu a jeho zafinancováním.
6. Zapojte své sousedy a sousedky do komunitních aktivit, abyste v tom nebyli sami.
7. Nevzdávejte to! Změna ve vaší komunitě může trvat dlouho, ale je potřeba, abyste vydrželi. Na začátku budete sami nebo vás bude jen pár, ale časem se k vám budou přidávat noví a noví lidé.
8. Využívejte místní zdroje – pokud něco potřebujete, zkuste se nejdříve zeptat svých sousedů a sousedek nebo místních firem. Někdo vám třeba půjčí bagr na stavební práce, někdo napeče buchty na setkání a někdo přispěje do kasičky. Třeba zjistíte, že si společně vystačíte a nepotřebujete žádné granty.
9. Užívejte si společného času se svými sousedy a sousedkami a mějte radost z každého drobného posunu!
10. Nebojte se vstoupit do komunální politiky – získáte větší vliv věci skutečně měnit a ovlivňovat!

Fokusní skupina s komunálními politiky a političkami

Motivace

Mezi nejčastěji zmiňovanými impulzy pro vstup do komunální politiky figurovaly negativní kauzy – účastníci a účastnice se shodovali, že se o své bezprostřední okolí začali zajímat v momentě, kdy bylo ohroženo. Typicky se jednalo o výstavby nákupních center, dálnic či továren v blízkosti bydliště, případně změny územního plánu, nedostatek míst ve školských zařízeních, atd.

Ti z dotazovaných, kdo se již aktivně zapojovali v místních sdruženích či spolcích, k negativním kauzám doplňovali také zjištění, že občanský aktivismus nestačí. Toto tvrzení podkládali konkrétními příklady, jako například zjištění, že i v případě konání úspěšného referenda proti výstavbám v obci, vůli občanů a občerek nebrali zvolení zástupci a zástupkyně vážně a neřídili se podle ní. S tím souvisí často zmiňovaná ztráta důvěry ve volené zástupce a zástupkyně a z toho vyplývající nutnost vlastního aktivního zapojení. Často také zaznívalo, že motivací mohla být také neschopnost radnice se svými občany a občankami komunikovat.

Několik účastníků a účastnic diskuzního setkání zmiňovalo, že dospěli do fáze, kdy již nechtějí chodit a přemlouvat ty, kdo rozhodují, ale chtějí sami rozhodovat. Vedle spíše negativních impulzů se v diskuzi objevovaly také ryze pozitivní motivace. Zmínit lze jistě často skloňovanou touhu po změně – víra ve skutečnost, že to lze dělat lépe. Často se opakovala také snaha o zlepšení politické kultury a celkové image politiky jako povolání a diskuze se dále zaměřila na příčiny vnímání politiky jako „něčeho špinavého a nečestného“.

Negativa a pozitiva zapojení se do komunální politiky

Tato část velmi dobře odrážela odlišnou politickou zkušenost účastnic a účastníků, přičemž někteří ve volené funkci působí delší dobu a účastnili se také koaličních a dalších jednání, a jiní s politikou

začínají. U politicky zkušenějších byla znatelná ztráta prvotního nadšení, a také některých ideálů, s nimiž lidé většinou do veřejného angažmá vstupují. Všichni se ovšem shodli, že je obecně ve společnosti velmi rozšířený špatný obraz politiky a politických stran, tudíž je velmi obtížné vlastní zapojení do komunální politiky jednak vysvětlit svému okolí, také získat na svoji stranu další aktivní lidi. Lidé se zároveň z počátku potýkají s pocitem, že pro politickou funkci je nutné mít speciální schopnosti, tedy, že je pravděpodobné, že funkci nezvládnou, a tudíž zklamou lidi, kteří jim vyslovili důvěru. To obecně souvisí s faktem, že vstupem do politiky se lidé stávají veřejnými osobnostmi, pozornost okolí je na ně tedy poměrně silně upřena.

V odpovědích se také objevoval genderový aspekt, tedy že velmi složitou pozici mají veřejně angažované ženy. Potýkají se jednak s častou arogancí, „politikařením“ – mocenskými domluvami, které nejčastěji probíhají mezi muži v hospodách, na hokejových či fotbalových stadionech, atd., ženy (pokud jsou například matky) jsou z podobných jednání jak implicitně, tak explicitně vyloučeny. Přítomné ženy se shodly, že politika je stále velmi maskulinní záležitost, ženy tak musí mnohem více než muži dokazovat, že na to mají, a také čelit sexistickým a jiným narážkám. To samé se dle výpovědí týká mladých lidí, případně lidí bez předchozí zkušenosti.

Problémem, na němž se respondenti a respondentky shodli, je úroveň politické kultury - ta je v Česku velmi nízká. Při jednáních zastupitelstva existují již zažitá mechanismy, kterými se zkušenější řídí, a noví jsou tak vyloučeni, protože je neznají. Nedostanou se tak do důležitých komisí ani jiných orgánů a od samého začátku stojí stranou. Zkušenější zastupitelé a zastupitelky běžně nedodržují jednací řád, obcházejí radniční vyhlášky a vymýšlejí, jak nové a nezkušené znemožnit a oslabit. Ti, pokud nemají dostatečnou znalost svých práv a povinností, se nemohou efektivně bránit.

Dále se tématem diskuze staly vlivy zájmových skupin, které mají ovšem na malých obcích jiný charakter než ve větších městech. V menších obcích jsou lidé ovlivňováni prostřednictvím svého příbuzenstva, nebo příslušností buď ke starousedlíkům, anebo k nově přistěhovaným. Ve větších městech je často silnou zájmovou skupinou sportovní klub (př. hokejový/fotbalový), také místní stavební a jiné firmy. Nově zvoleným politikům a političkám delší dobu trvá, než různé důležité vazby odkryjí, zároveň je podle nich prakticky nemožné proti nim bojovat.

Mezi další negativa patří obrovský tlak, pod nímž se zejména nově zvolení a motivovaní lidé nacházejí. Mnohdy dochází také k narušení mezilidských vztahů, pokud je na nově zvolené uskupení utvářen okolím (ostatními politiky a političkami, místními médii, lokálními zájmovými skupinami) nátlak, mohou vznikat konflikty a případně se uskupení rozpadat. Z toho plyne také časová a finanční náročnost politické činnosti, lidé, aby se jí mohli naplno věnovat, často musí mít buď partnery či partnerky, kteří živí rodinu, anebo vlastní kapitál.

Mezilidské vztahy ovšem někteří účastníci a účastnice zmiňovali také jako pozitivum. Vstup do politiky s sebou nese také seznámení se s podobně smýšlejícími lidmi, přísun nové energie a nápadů. Kolegiální vztahy mohou přerůst v přátelské a lidé se tak necítí ve svém boji sami. Dalšími pozitivy je mimo jiné získání zcela nových zkušeností, a také pocit užitečnosti a zadostiučnění.

Potřeby začínajících politiků a političek

Účastnice a účastníci se shodli, že jim v počátcích velmi chyběla znalost práv a povinností zastupitelů a zastupitelek. Nevěděli, jak například funguje plenární zasedání, jakým způsobem jsou voleny komise, kdo do nich může být volen, a co je obsahem jejich činnosti. Tato neznalost tak často vedla k tomu, že byli na prvních jednáních zastupitelstva obce přehlasováni, a nemohli se tak účinně podílet na správě města či obce. Pro tyto příležitosti by ocenili, kdyby měli kontakt na mentora či mentorku ze stejného regionu, s nímž by svoji funkci diskutovali, od níž/něž by sbírali praktické tipy.

Dále diskutující velmi oceňovali síťovací setkání, během kterých dochází ke sdílení zkušeností, dobré praxe, ale také k ventilaci frustrace a k vzájemnému dodávání energie, sil a naděje.

10 tipů pro začínající komunální politiky a političky

1. Vždy poslouchajte své spoluobčany a spoluobčanky a jejich názory – můžete pro ně organizovat pravidelná setkání, např. pár dní před zasedáním zastupitelstva otevřenou diskuzi s vámi jako jejich zástupcem či zástupkyní nebo nabízet otevřené úřední hodiny.
2. Chodte mezi své spoluobčany a spoluobčanky, aktivně zjišťujte jejich potřeby a komunikujte.
3. Nezapomínejte, že jste zastupitelem všech, nikoliv jen určité skupiny spoluobčanů. Nikoho ze svého zájmu nevyklučujte.
4. Přiložte ruku k dílu: účastněte se brigád na zvelebení susedství. Skrz společnou práci se nejlépe utužují vztahy.
5. Uspořádejte neformální setkání s občany, ať si výsledek voleb spojíte s konkrétní tváří, využijte setkání k probírání, co místní nevíce trápí, domluvte se na prioritách či jim dopředu řekněte, že třeba něco řešit nebudete/nemůžete.
6. Zlidšťujte politiku – jste také jen člověk. Dovolte si být neformální (slušní, ale normální): v Česku je politika „vzdálených pánů v kravatách“.
7. Komunikujte skrz moderní kanály – Facebook, Twitter. Nepřehlcojte a nesdílejte každou blbost, ale udržujte občany a občanky informované.
8. Sdílejte úspěchy, čísla, ale třeba i to, co se nepovedlo – přiznat neúspěch a poučit se z něj je cestou k celkovému růstu.
9. Vyzívejte občany k participaci – buď při setkáních, nebo anketami, kde se třeba vybere jedna věc, kterou pak převezmete jako úkol ke zlepšení/vyřešení
10. Zkuste něco, co někde není – netradiční nápady, díky kterým Vaše obec získá jedinečný *genus loci* (opravené chodníky mají leckde, ale zastávku z PET lahví upozorňující na recyklování atd. jen u Vás)

Regionální setkání

V rámci pilotního programu jsme spolupořádali 3 regionální setkání aktivních lidí. Cílem setkání bylo nabídnout otevřený, ale zároveň bezpečný prostor pro všechny, kdo jsou aktivní a zajímají se o dění ve své obci/městě či kteří nově vstoupili do komunální politiky a to především z pozice komunitních hybatelů a hybatelek. Na setkáních vystoupili vždy již zkušenější politici a političky, kteří začínali také jako aktivní lidé nebo komunitní hybatelé a sdíleli své zkušenosti. Dalším cílem bylo sdílet inspiraci a bourat bariéru strachu ze vstupu do komunální politiky.

Setkání se uskutečnila v Jeseníku (cca 40 účastníků/nic), v Žatci (cca 25 účastníků/nic) a v Liberci (cca 50 účastníků/nic) a všechny se vedly v přátelské duchu. Díky zajímavým hostkům a hostkám se podařilo zajistit inspirativní prostor, kde se sdíleli zkušenosti a předávali se praktické rady.

Regionální setkání potvrdila, že síťování a propojování lidí, kteří jsou aktivní ve své komunitě, je důležité a oboustranně výhodné. Proto chceme v rámci Nadace Via nadále tato setkávání podporovat. Díky nim se zvětšuje okruh aktivních lidí v Česku.

Na základě zkušeností z těchto setkání, jsme společně s jejich spoluorganizátory vytvořili seznam 10 tipů:

10 tipů, jak uspořádat regionální setkání

Na začátku jsme se trochu obávali, že by na setkání mohli dorazit nějací „prudiči či prudičky“ a zhatit celý večer. Naštěstí se nic takového nestalo, ale i přes to je dobré se důkladně připravit a nic nepodcenit. Zde vám přinášíme pár tipů, jak na to:

1. Naplánujte datum a čas konání tak, aby se setkání mohlo zúčastnit co nejvíce lidí. Myslete při tom na speciální skupiny občanů a občanek – matky s dětmi; vysokoškolské studenty a studentky, kteří studují ve větších městech a domů jezdí jen na víkendy; seniory; pracující
2. Vyberte prostor pro konání, který bude dobře dostupný a známý všem a pokuste se zajistit jeho bezbariérovost, aby se ho mohly zúčastnit rodiče s dětmi v kočárcích, senioři nebo lidé s tělesným postižením.
3. Nepodceňte výběr moderátora či moderátorky – doporučujeme vybrat někoho nestranného, mimo vaší komunitu. Proberte s ní/m cíle setkání a předejte mu/ji seznam hostů a hostek. Je důležité, aby se dobře připravil/a.
4. Dopředu vyberte diskutující tak, aby tam bylo rozmanité zastoupení – jak z pohledu genderu, věku, tak i délky a míry zapojení se do komunální politiky. Hosté a hostky mohou být z dané komunity, ale pak buďte připraveni na to, že se setkání bude vztahovat k situaci ve vaší obci/měště.
5. Akci propagujte všemi směry – založte událost na facebooku, pozvánku sdílejte v místním periodiku, kontaktujte místní novináře či novinářky (např. regionální Deník), využijte místní rozhlas a nezapomeňte pozvánky vhodit do schránek domů a vyvěsit je v obci (měště – do obchodů, na vývěsní tabule, na autobusové zastávky, do hospody apod. Samozřejmě nezapomeňte i na osobní pozvánky – ty fungují mnohdy nejlépe.
6. V den konání akce dorazte na místo s předstihem – připravte prostor tak, aby všichni dobře viděli na diskutující, a aby se zde všichni cítili příjemně.
7. Zajistěte drobné občerstvení nebo možnost si během setkání občerstvení zakoupit. Živné posluchačstvo je to nejhorší ☹
8. Sbírejte zpětnou vazbu od lidí – po setkání můžete návštěvníky/nice poprosit o vyplnění krátkého dotazníku nebo s některými prohodte pár slov a snažte se zjistit, jaké to bylo. Pomůže vám to zlepšit přípravu na další setkání.
9. Vytvořte předem dostatečný prostor pro sdílení – to je to, za čím lidé většinou na setkání přijdou. Do debaty zapojte i diváky a divačky, a pak nechte dostatečný prostor pro síťování, např. formou volné zábavy po oficiálním konci setkání.
10. Užijte si to i vy a setkání pravidelně opakujte (alespoň 2x do roka, abyste lidi udrželi v aktivitě)!

Užitečné kontakty a zdroje

Právní minimum (nejen) pro nové zastupitele	školení	Oživení, o.p.s.	https://www.oziveni.cz/pravni-minimum-nejen-pro-nove-zastupitele/
Právní a protikorupční poradna	poradna	Oživení, o.p.s.	https://www.oziveni.cz/poradna/
Mobilní právní poradna	poradna	Oživení, o.p.s.	https://www.oziveni.cz/bezkorupcetour/
Kandiduju.cz	vzdělávání nejen pro mladé politiky a političky	Mladí občané, z.s.	https://www.kandiduju.cz/
Pomáháme obcím vzkvétat	asistence obcím při zavádění principů dobré správy	Frank Bold	https://frankbold.org/resime/tema/pomahame-obcim-vzkvetat
Právní poradna	poradna	Frank Bold	https://frankbold.org/poradna
Přípraveni slúžit	on-line kurz, webinář	Progresívne Slovensko, o.z. / Progresívny Inštitút, o.z./	http://pripravenisluzit.sk/
Živá komunita	grantový program	Nadace Via	https://www.nadacevia.cz/ziva-komunita/
Místo, kde žijeme	grantový program	Nadace Via	https://www.nadacevia.cz/misto-kde-zijeme/

Poděkování

Tato brožura je výstupem pilotního projektu, který jsme realizovali v 2. polovině roku 2018, a jehož součástí bylo dotazníkové šetření, realizace 2 fokusních skupin a uspořádání 3 regionálních setkání. **Pilotní projekt jsme mohli realizovat díky štědré podpoře Nadace Jablotron – děkujeme!**

Pilotní projekt potvrdil, že zájem aktivních lidí o komunální politiku je velký, ale že potřebují dostatek informací jak na to nebo na začátku dostat impulz zvenku. V roce 2019 chceme s podporou Nadace Jablotron pokračovat v tom, aby počet angažovaných lidí, kteří se zajímají o dění ve své obci či přímo vstupují do komunální politiky, rostl.

Děkujeme všem, kteří jsou aktivní ve svých komunitách a těm, kteří je v tom podporují.

Tým Nadace Via,
prosinec 2018